

TRD

701 TFB

ΠΕΡΙ ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΝΕΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΤΟΥ ΜΑΛΑΚΗ

ΥΠΟ

ΜΑΞΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΤΡΟΥ

Εὐθύμιος ὁ τῶν Νέων Πατρῶν δὲν μνημονεύεται ἤδη ὑπὸ τοῦ Φαβρικίου ἐν τῇ Bibliotheca Graeca, ἀλλ' ἔγεινε γνωστὸς τὸ πρῶτον ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις διὰ τοῦ Tafel καὶ τοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου.

Καὶ παρὰ μὲν τοῦ Tafel ἐδημοσιεύθησαν τῷ 1832 ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ γενομένη ἐκδόσει τῶν ἔργων τοῦ Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης τρεῖς ἐπιστολαὶ τοῦ Εὐσταθίου πρὸς τὸν Εὐθύμιον(1), εἶτα δὲ τῷ 1839 ἐν τῇ περὶ Θεσσαλονίκης συγγραφῇ αὐτοῦ Μονωδία τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Εὐθυμίου, ἀναγνωσθεῖσα ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ ἀγιωτάτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Εὐσταθίου, μετὰ τινὰς ἡμέρας τῆς αὐτοῦ τελευτῆς(2). Μανθάνομεν δ' ἐκ ταύτης τῆς Μονωδίας, ὅτι τοῦ Εὐσταθίου ἦτο ὁ Εὐθύμιος συνηλικιώτης καὶ σύντροφος, ὃς καὶ μαθημάτων συμμετέσχον αὐτῷ καὶ τὸν πάντα τῆς νεότητος χρόνον συνηυλίσθην τε καὶ συνέζησα, καθ' ἃ λέγει περὶ ἑαυτοῦ(3). Εὐρίσκετο δ' ἐν τακτικῇ μετὰ τοῦ Εὐσταθίου ἐπιστολικῇ ἀνταποκρίσει, διὸ καὶ λέγει· παρ' ἐμοὶ δὲ ἄρα καὶ φάκελλοι πολλοὶ τῶν ἐπιστολῶν(4).

Ὁ δὲ Λάμπρος ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ πλείστου λόγου ἀξίᾳ ἐκδόσει τῶν ἔργων τοῦ Ἀχομινάτου ἑξ ἐπιστολὰς γραφείας ὑπὸ τοῦ Μιχαήλ, ὅτε ἦτο μητροπολίτης Ἀθηνῶν, πρὸς τὸν Εὐθύμιον(5). Ἦτο

(1) Opuscula Eustathii metropolitae Thessalonicensis σ. 348 - 350.

(2) De Thessalonica ejusque agro σ. 394 - 400.

(3) Μονωδία παρὰ Tafel σ. 400.

(4) Αὐτόθι σ. 369.

(5) Μιχαήλ Ἀχομινάτου τοῦ Χωνιάτου τὰ σωζόμενα. Τόμ. Β' σ. 25 (ἀρ. ιθ'), σ.

δ' ὁ Εὐθύμιος τῷ 1166 μητροπολίτης Νέων Πατρῶν. Τὸ δ' ἔτος τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἶνε ἄγνωστον ἡμῖν, πιθανῶς δ' ἀπέθανε βραχὺν χρόνον μετὰ τὸν Εὐστάθιον Θεσσαλονίκης, ἥτοι μετὰ τὸ 1192. Πρὸς τούτοις δ' ὀρθῶς ἀναγράφει ὁ Λάμπρος, ὅτι ἐν τινι τῶν ἐπιστολῶν τοῦ μεγάλου δρουγγαρίου Γρηγορίου τοῦ Ἀντιόχου ἐν τῷ Ἑσκουριαλείῳ κώδικι Υ-Π-10 ἀνεφέρετο τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα τοῦ Εὐθυμίου, ὅστις ἐπωνομάζετο Μαλάκης (1).

Πλὴν δὲ τῆς εἰς τὸν Εὐστάθιον μονωδίας εἶνε μέχρι τοῦδε γνωστὰ τὰ ἐξῆς ἔργα τοῦ Εὐθυμίου.

α') Ἀπόσπασμα Ὀμιλίας Δι' ἣν αἰτίαν τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐν μέσῳ τοῦ τῶν νηστειῶν καιροῦ προτίθεται προσκυνούμενον. Εὗρηται δὲ παρὰ Λέοντι τῷ Ἀλλατίῳ (2), εἰλημμένον ἐκ τοῦ βατικανικοῦ κώδικος 672 φ. 280 β. Τῶν δὲ λέξεων Δι' ἣν αἰτίαν προτάσσεται ἐν τῷ χειρογράφῳ ἡ ἐπιγραφή Εὐθυμίου τοῦ νέων Πατρῶν.

β') Ἐπιστολὴ τοῦ ὑπερτίμου Νέων Πατρῶν κυροῦ Εὐθυμίου πρὸς Μιχαὴλ τὸν Ἀκομινᾶτον, ἣν ἐξέδωκεν ὁ Λάμπρος (3). Ὁρθῶς δὲ λέγει ὁ ἐκδότης, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ εἶνε τοῦ Εὐθυμίου Μαλάκη (4). Ἀλλ' ἐσφαλμένως ἀναφέρεται ἐν τε τῇ ἐπιγραφῇ τῆς ἐπιστολῆς ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ καὶ ἐν σ. 658, ὅτι τὴν ἐπιστολὴν ἔγραψεν ὁ Εὐθύμιος Τορνίκης. Καὶ ἔγραψε μὲν πράγματι Μιχαὴλ ὁ Χωνιάτης διαφόρους ἐπιστολάς πρὸς τὸν Εὐθύμιον Τορνίκην, ἀλλ' οὐδεμία αὐτῶν ἐγγράφη ἐξ Ἀθηνῶν, ἅπασαι δ' ἐστάλησαν παρ' αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐν τῇ νήσῳ Κέῳ ἐξορίας, ἥτοι μετὰ τὸ ἔτος 1204, οὐδ' ὑπῆρξεν οὐδέποτε ὁ Τορνίκης, ὅστις ἦτο πολὺ νεώτερος τοῦ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου (5), μητροπολίτης Νέων Πατρῶν. Οὐδεμία δ' ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην ἔγραψεν ὁ Εὐθύμιος Μαλάκης τῷ

26 κ. ἐ. (ἀρ. κ'), σ. 35 κ. ἐ. (ἀρ. κγ'), σ. 37 κ. ἐ. (ἀρ. κδ'), σ. 119 κ. ἐ. (ἀρ. ογ'), σ. 127 (ἀρ. οθ').

(1) Ἐνθ' ἀν. Τόμ. Β' σ. 559.

(2) Λέοντος Ἀλλατίου *Dissertatio de dominicis et hebdomadibus recentiorum Graecorum* (De ecclesiae occid. atque Orient. perpetua inventione. Colonia Agr. σ. 1438).

(3) Ἐνθ' ἀν. Τόμ. Β' σ. 399-400.

(4) Ἐνθ' ἀν. σ. 558.

(5) Ἐνθ' ἀν. Τόμ. Β' σ. 159, 31 κ. ἐ.

1175 ἢ 1176, βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ μὲν Εὐσταθίου ὡς μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, τοῦ δὲ Μιχαήλ ὡς μητροπολίτου Ἀθηνῶν, καθ' ὃν χρόνον πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἦτο Μιχαήλ Γ' ὁ τοῦ Ἀγχιάλου (1169-1177). Καὶ ταῦτα διότι εἶνε φανερόν, ὅτι ἡ εἰκοστὴ ἐπιστολὴ τοῦ Μιχαήλ Ἀχομινάτου εἶνε ἀπάντησις εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν ἐπιστολὴν τοῦ Εὐθυμίου Μαλάκη. Καὶ δὴ ὁ Εὐθύμιος παραπονεῖται, ὅτι ἀναγκάζεται νὰ εὕρισκῃται ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐγκαταλείπεται τὴν πόλιν ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Ἀθηνῶν, καὶ μόνη ὑπολείπεται εἰς αὐτὸν ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ πατριάρχου. Μακαρίζει δὲ τὰς Ἀθήνας, ὅτι ἔτυχον μητροπολίτου ἐπαξίου αὐτῶν. Ὁ δὲ Μιχαήλ ἀνταπαντᾷ· Εἰ (Εὐθυμίῳ) συνόντι τῷ πατριάρχῃ οὐ φορητὴ φίλου ἐνὸς ἢ καὶ δευτέρου στέρνησις, τί ἂν ἡμεῖς (Μιχαήλ) πάθοιμεν, ἐταιρίας πάσης ἐστερνημένοι; Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ μέρει τῆς ἐπιστολῆς λέγει περαιτέρω, ὅτι ἡ διαμονὴ ἐν τῇ ποτὲ περιωνύμῳ πόλει τῶν Ἀθηνῶν δὲν εἶνε ἰδιαζόντως ἀξιόζηλος (1).

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ ἔργα τοῦ Εὐθυμίου Μαλάκη. Ἐκ συμπτώσεως δ' ἀγαθῆς εὕρισκομαι εἰς θέσιν νὰ ανακοινώσω καὶ ἄλλας τινὰς συγγραφὰς αὐτοῦ.

Ἐν τῷ φιλιππεῖῳ κώδικι (Codex Philippicus) ὑπ' ἀρ. 1480, ὅστις ἀνήκει τὰ νῦν εἰς τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην τοῦ Βερολίνου, εὐρηται γεγραμμένον ἐν τῷ τελευταίῳ παραφύλλῳ διὰ χειρὸς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τὸ σημείωμα τόδε· Hoc volumine continentur 1. Euthymii Zigabeni Epistolae Graece. Ἡ δὲ σημείωσις αὕτη ἔγινε προφανῶς ἡ ἀφορμὴ, ὅπως οἱ ἐκδόται τοῦ καταλόγου τῶν εἰς τὸν Ἀγγλον Philipps ἄλλοτε ἀνηκόντων χειρογράφων τούτων ἀναγράψωσιν ὡς πρώτην ἐν τῷ κώδικι περιεχομένην ὕλην τάδε· 1. Fol. 1 - 14^r Sup: Euthymii Zigabeni epistulae XXIII (2). Ἀλλ' ἡ ἀπόδοσις αὕτη εἶνε ἐσφαλμένη, ὡς εὐκόλως διαγινώσκεται ἐκ τῆς ἐπι-

(1) Πρὸς τὴν ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Μαλάκη (Ἀχομινάτου τόμ. Β' σ. 400, 1) ἔκφρασιν τὰς χρυσέας ζώνας πρὸς τὰ ἐν τῇ πρὸς τὸν Εὐθύμιον ἐπιστολῇ τοῦ Μιχαήλ (αὐτ. σ. 27, 1) οὐδὲ ἡ ποτὲ χρυσῇ ζώνῃ ἔτι χρυσῇ.

(2) Codices ex Bibliotheca Meermanniana Philippici Graeci nunc Berolinenses. Descripserunt Guilelmus Studemund et Leopoldus Cohn. Ἐν Βερολίῳ 1890 σ. 28.

γραφῆς τῆς πρώτης τῶν ἐπιστολῶν, ἐχούσης ὧδε· Τοῦ ὑπερτίμου πατρὸς κυροῦ Εὐθυμίου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀθηνῶν κυρὸν Μιχαὴλ τὸν Χωνιάτην. Γνωστὸν δ' εἶνε, ὅτι ὁ μοναχὸς Εὐθύμιος Ζυγαβηνὸς ἔγραψε κατ' ἐντολὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081-1118) μέγα θεολογικὸν ἔργον, τὴν Δογματικὴν Πανοπλίαν. Καὶ ἐπέζησε μὲν καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλ' εἶνε πρόδηλον, ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπῆρξεν οὗτος ὁ Εὐθύμιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Μιχαὴλ Χωνιάτην, χρηματίσαντα μητροπολίτην Ἀθηνῶν περίπου ἀπὸ τοῦ 1175 μέχρι τοῦ 1205. Συνέβη δὴλα δὴ ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ σφάλμα, ὅπερ διέπραξε καὶ ὁ Fabricius προσγράψας εἰς τὸν Εὐθύμιον Ζυγαβηνὸν τὴν μονωδίαν, ἣν συνέταξεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης, συμβάντι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1192 καὶ 1194, ὁ Εὐθύμιος Μαλάκης.

Τοῦ Εὐθυμίου Μαλάκη λοιπὸν καὶ ὄχι τοῦ Εὐθυμίου Ζυγαβηνοῦ ἐπιστολὰς περιέχει, ὡς εἰκὸς, ὁ προμνημονευθεὶς Codex Philippius 1480, ὡς τρανῶς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς. Δημοσιεύων δ' αὐτὴν ἐνταῦθα, θεωρῶ ὅλως περιττὸν νὰ συναναγράψω ἐν ταῖς κριτικαῖς σημειώσεσι καὶ τὰ πάμπολλα περὶ τοὺς τόνους καὶ τὰ πνεύματα σφάλματα τοῦ κώδικος τούτου τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος.

Τοῦ ὑπερτίμου πατρὸς κυροῦ Εὐθυμίου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀθηνῶν κυρὸν Μιχαὴλ τὸν Χωνιάτην

Ἀνδρείαν μὲν καὶ στρατηγίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐκλιπεῖν Σόλωνός τε νομοθεσίαν καὶ τᾶλλα, ὅσα πόλιν συνιστᾶ καὶ δῆμον κοσμεῖ, κάγῳ σύμφημι· συνεκδημῆσαι δὲ καὶ σοφίαν καὶ λόγων χάριτας οὐδεὶς πείσει με λόγος, ἕως
5 ἂν Ἀθήνηθεν κομίζωμαι γράμματα οὕτω κομψά τε καὶ καλλιρρήμονα. νομίζω γὰρ ἢ μύπω Πλάτωνα τεθνάναι καὶ Δημοσθένην καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀθήνησι σοφιστάς, ἢ θανόντας ἀναβιῶναι καὶ τὰς Ἀθήνας αὖθις περιλαλεῖν· τοσοῦτον γέμει σου χαρίτων τὰ γράμματα, σοφῇ

5 κομίζομαι ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος κομίζωμαι. 6 καλλιρρήμονα.
8 θανῶντας. 9 γέμν.

0 καὶ φίλη μοι κεφαλὴ, οὕτω σοι λαμπρὸν οἱ λόγοι τὸ τῆς σοφίας ἀποστίλβουσι κάτοπτρον.

κἂν γοῦν ὑδάτων οἱ κρούνοι τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐπέλιπον, κἂν ποταμοὶ καὶ πίδακες ἀπεψύγησαν, ἀλλὰ τὰ τῆς σῆς σοφίας ῥεῖθρα περιλυμνάζουσιν αὐτὴν καὶ
 15 κατάρδουσιν. αὖα τοῖς παραδείσοις καὶ ἄκαρπα τὰ φυτὰ, ἀλλ' οἱ τῆς σοφίας λειμῶνες ὡς εὐανθεῖς καὶ πολύκαρποι. ἄνευ μελισσῶνος ὁ Ὑμνιτὸς, ἀλλ' ὑπερ-
 20 βλύζει τὸ τοῦ λόγου μέλι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸν ὄντως γλυκασμὸν ἀποσταλέντα τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ τὴν ἀληθεύουσιν ἀγαλλίασιν. ἡχρεῖται ἡ χρυσέα ζώνη τῷ καιρῷ τυραννηθεῖσα καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ κάλλος ὀλέ-
 σασα, ἀλλὰ κοσμεῖ τὴν πόλιν τὸ χρυσίζον ἄνθος τῶν ἀρετῶν, ὅσα λαμπρῶς τὸν ἀρχιποίμενα περιστέφουσι καὶ τὴν ἐκ θεοῦ περιζωννύουσι δύναμιν. σὺ καὶ Μαρα-
 25 θὼν τροπαιοῦχος τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πίων γῆ καὶ σιτοφόρος καὶ ζείδωρος· καὶ ἵνα τοῦ τελειότερου μνησθήσομαι, σὺ βωμὸς ἀληθῆς Ἑλέου μᾶλλον ἢ τὸ πεπηγὸς Ἀθήνησιν ἱδρυμα, ἀμφοτέραις ὃ φασὶ τοῖς χρήζουσιν ἐπαντλῶν καὶ τιθεὶς τὸ σὸν μέρος τὴν τυραννοῦσαν πε-
 30 νίαν τῆς Ἀττικῆς ὑπερόριον· ὥστε σὲ τρόπον ἄλλον καὶ ἐλευθερωτὴν Ἀθηναίοις ἀναφῆναι πλεῖν ἢ Ἀλκμαίωνα ἐκεῖνον τὸν ἐντεῦθεν ὑμνούμενον. εἰ δὲ ἐξ οὐρανοῦ τούτοις ὄμβρος ἐξέλιπεν, ἀλλ' οὐ σύ γε Αἰακοῦ τὴν ἀρετὴν ἐνδεέστερος, ὡς μὴ καὶ ὑετὸν οὐρανόθεν τῇ σῇ πό-
 35 λει κατενεγκεῖν ἐκτάσει μόνη χειρῶν, ὡς αὐτίκα μὲν τὰς ἀρούρας πλησθῆναι [κῶδ. φ. 16] καὶ μεθυσθῆναι τὰς αὐλακας, ὡς αὐτίκα δὲ καὶ χόρτον ἐξανατεῖλαι καὶ χλωριάσαι τῆς γῆς τὸ πρόσωπον καὶ θέρος ὑποσχέσθαι βαθὺ τὰ λήια.

10 λαμπρὸν. 11 κάτοπτρον. 14 περιλυμνάζουσιν. 17 Ὑμνιτὸς.
 19 ἀποσταλείσα. ἴσως γραπτέον ἀποσταλάζουσι (Σ. Λάμπρος). 21 ὀλέ-
 σασα. 23 γραπτέον ὅσαι (Σ. Λάμπρος). 24 περιζωννύουσι. 29 τυ-
 ν
 ρανούσαν. 30 ἀττικῆς. 31 ἀναφῆναι.

- 40 οὐ τοίνυν ἀφανισμοῦ πεδίων οὐδὲ κοιλάς κλαυθμῶ-
 νος ἢ σὲ λαχοῦσα πόλις, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, ὥς τὸ σὸν
 δήπου γράμμα ταύτης κατετραγώδησεν, ἀλλὰ χῶρος
 μακάρων, ἀλλὰ πόλις περιοχῆς, ἀλλὰ πεδίων Ἑλύσιον.
 τὰ μὲν γὰρ νῦν σκυθρωπὰ μία καιροῦ ῥοπὴ λύσειεν, ἢ
 45 ὄμβρων ἄνωθεν ἐνεχθέντων ῥαγδαίων, ὥς ἀθρόον πάντα
 κατακλυσθῆναι τὰ τῆς αὐχμηρίας δεινὰ ἢ ὀλκάδων
 ποθὲν ἀναπλησθεισῶν τοῦ Πειραιέως, αἱ τὰ πρὸς τὸ ζῆν
 ἀναγκαῖα τοῖς Ἀθηναίοις κομίσουσιν· εἰ δὲ μὴ ταῦτα,
 ἀλλ' ὁ τῶν θαυμασίων θεὸς καὶ ἐν λιμῷ πάντως θρέψει
 50 καὶ ἄρτοις ὀλίγοις κορέσει λαὸν πεινῶντα καὶ κατὰ τοὺς
 πολλοὺς φάναι λαίμακα· καὶ παραθήσεται μὲν ἀνὴρ Ἀ-
 θηναῖος τράπεζαν πένησιν ἄρτου τρύφος φέρουσιν μόνον
 ἢ ἐγκρυφίαν ὀλίγον κρίθινον καὶ οὐχ ὅπως οὐ
 κρεῶν εὐμοιροῦσαν· πῶς γὰρ ἔνθα μὴ πόα, μὴ ποί-
 55 μνιον, ἀλλ' οὐδὲ ἰσχάδας ἔχουσιν ἢ ἐλαίας, ταῦτα δὴ
 τῶν Ἀθηνῶν τὰ θρυλήματα, βαστάσει δὲ μετὰ τροφὴν
 καὶ περίσσευμα καὶ τῶν ἐκ γειτόνων τάχα παραμυθημά-
 των. τὰ μὲν σκυθρωπὰ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις οὐπω γε
 πάντως πρὸς τὸ ἱλαρώτερον ταχὺ μετασκευασθήσεται,
 60 ὁ δὲ παρὰ σοῦ τῇ σῇ πόλει κόσμος καὶ αἱ τῶν ἀγαθῶν
 χορηγίαι παντοδαπά τε καὶ παραμόνιμα. καὶ χαίροις ὁ
 τῆς πανάγνου κόρης θύτης ἐπάξιος, ὁ τοῦ καινοῦ φω-
 τὸς ἀληθῆς ἐπόπτης, ὁ τὴν εὐδαιμονίαν ἀνασώζων τῇ
 Ἀττικῇ· χαίροις, καὶ τὸ σὸν λάχος μετ' εὐπαθείας ὑπὸ
 65 σοῦ ποιμαινόμενοι καὶ γινωσκόμενοι καὶ γινώσκοντες,
 δίχα δὲ κραυγῆς καὶ θορύβων ἀνακηρύττοντες τὸν ποι-
 μαίνοντα, ὥς οἱ γε μακαρισμοῦ μὲν τὸν σφῶν ἀξιοῦντες
 ἀρχιερέα, φωνῶν δὲ τὸν ἀέρα πληροῦντες καὶ ἀταλῶς
 τῇδε κάκεῖσε ἄττοντες καὶ περιφερόμενοι, ἀσχημονοῦν-
 70 τές τε πολλὰ καὶ ὅλως τὸν τοῦ Μάρκου εἰκονίζοντες,
 ἀθλιώτεροί γε οὗτοι καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς βαρβάρου λαοῦ

47 ζεῖν.
96) οὐχ'.

49 θρέψει.
57 περίσσευμα.

50 πεινόντα.
59 ἱλαρότερον.

52 σπέννησι.
69 κακεῖσαι.

τοῦ πλήξαντος καὶ διώξαντος καὶ αὐτόθεν δῆλοι μὴ καλῶς ποιμαινόμενοι.

ἀλλ' εὖ γε ποιῶν ὁ λόγος ἐπὶ τὸν οὕτω μακαριζόμενον ἀρχιερέα κατήντηκεν. εἶδες οὖν, εἶδες, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, ἐπισκοπικὴν τυφομανίαν ἢ ἄνοιαν ἢ ἀπόνοιαν [κῶδ. φ. 2α] ἢ οὐκ οἶδ' ὅ τι καὶ φῶ τὸν ὅσα κακίαν ἀνθρώπου χαρακτηρίζουσι καὶ φαυλότητα. εἶδες μοναχικὴν μοχθηρίαν ἢ ἀκαταστασίαν ἢ καὶ διαγωγὴν ὄντως ἀμόναχον, παρὰ δὲ ταῦτα καὶ βοήθειαν καταπολεμοῦσαν καὶ ὠφέλειαν καταβλάπτουσαν. δέον γὰρ λογικῶς ἀντιλαβέσθαι τοῦ φιλουμένου καὶ ἡρέμα τοῖς ἔργοις τοῖς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ἀποσκευάσασθαι, ὁ δὲ εἰς ἀπαιδεύτους καὶ βαρβαρικὰς οἰκονομίας ἐχώρησε
85 λαοσυνακτῆσαι καὶ τοὺς ἀντιδίκους ἐκφοβῆσαι παντοίως· ὥστ' ἢ μὴ λέγειν ἢ τὰ δοκοῦντα τῷ κατηγορουμένῳ λέγειν, εἴ πως τὸν κίνδυνον διαφεύγωσιν.

κάκιστε ἀνθρώπων, ἀληθῶς ἐμβρόντητε, εἰς δικαστήριον μετεγκληθεῖς ἢ εἰς παράταξιν ἤρπασέ μου τὸ ἱμάτιον ὁ ἐπίσκοπος. ἀντιθεῖναί σε ἔδει τὸ οὖ καὶ ἀποδείξεις τὸν κατήγορον ἀπαιτεῖν, ἢ τὸ 'ἅγιός ἐστιν ὁ ἐπίσκοπος' ἀντεπάγειν μυριογλώσσῳ καὶ ἀταλῇ βοῇ καὶ ὕβρεις καταχέειν τῶν ἀντιδίκων καὶ χειρὰς ἐπιβάλλειν καὶ διασπᾶν. ἐνταῦθα δὲ ἀλλὰ ἀνάσχου τι καὶ σὺ μικρόν ὁ τὰ πάντα καλός· πόρρωθεν νύλαβοῦ τὸ φιλοπαῖγμον τῶν ἐν Εὐρίπῳ, ἐγγὺς δὲ οὐχ ὑπέτρεσας, οὐκ ἐμίσησας; οὐδ' ἐπειράσω καταστεῖλαι ἀταξίαν τοσαύτην καὶ διαλῦσαι τοσοῦτον σύλλογον, ἢ μὴν ἐκστῆναι δικαστηρίου τοιούτου; ἄλλος δὲ καὶ καταδίκη ἂν ἐπή-
95 γαγε τοὺς τοιαῦτα συσκευασμένους καὶ τὰς ἐπιτριβομένας αὐτοῖς αἰτιάσεις οὕτω διαφυγεῖν πειρωμένους. εἰ τοιαύτην ἔδειξας τὴν ὀρμὴν, βαβαί, πόσους ἂν εἶδες ἄλλον ἄλλοθεν ἐκθορόντας καὶ τὰ ἐπενεχθέντα τούτοις

76 τυφάνιαν.

81 λογικῶν.

84 ἐχώρησεν.

90 ἀντιθεῖναι.

93 ἐπιβάλλειν.

96 εὐρίππῳ.

100 ἐπιτριδωμένας.

102 βάβαι.

103 ἐκθορόντας.

ἐπιβοωμένους δεινά· ὅπερ καὶ οἱ τοῦ ἐπισκόπου παι-
 105 δευτὴν συνιδόντες καὶ φόβηθέντες φόβον οὗ φόβος ἦν
 πολεμικῶς καὶ ἀπαιδεύτως παρεσκευάσθησαν· ὥς ἂν
 ἅπας ὁ κατειπεῖν βουλόμενος καὶ ὑποπτήξεις καὶ ὁπὴν
 τινα καὶ γωνίαν τοῦ δικαστηρίου ἀλλάξῃται. ἅγιος ὁ
 ἐπίσκοπος ἡμῶν, ὑπεράγιος· τί δέ; οὐχὶ ἄνθρωπος
 110 καὶ τῆς τρεπτῆς ἡμῶν φύσεως, ἵνα τι καὶ μικρόν ποτε
 ἴσως παρασφαλῇ ἢ κἂν δόξῃ παρασφαλῆναι; Ἰησοῦς
 δέ, ὁ τῆς ἀγιωσύνης ταμίας, ὁ καὶ τοὺς ἀγιαζομένους
 ὥς πιστεύομεν ἀγιάζων, καὶ κατηγορίαις ὑπήχθη καὶ
 δικαστήριον κατεδέξατο καὶ λεγεῶνας ἀγγέλων πλουτῶν
 115 πλείους τῆς ἀταλοῦ μοίρας τῶν Ἑβραίων οὐκ ἀπεχρή-
 σατο ταῖς δυνάμεσι. τί γοῦν ἐκώλυε καὶ αὐτὸν εἰς δικα-
 στήριον ἰκόμενον ὑπακοῦσαι [κῶδ. φ. 26] καὶ σωφρο-
 νικῶς ἀπαντῆσαι καὶ δικαίως τὸν ἀγιασμὸν καὶ εὐδαι-
 μονίαν (?) ἀποκληρώσασθαι; τί τὸ συνειδὸς γε πάντως
 120 ὁ δεινὸς καὶ ἰσχυρότατος τύραννος, ἵνα μὴ τῶν ἀλλο-
 τρίων αὐτῷ περιαιρεθέντων πτίλων, τῶν ἔξωθεν περι-
 πτομένων δηλαδὴ χρηστολογιῶν, ὁ κολιὸς ἀνακαλυ-
 φθεῖν καὶ ἡ κρυπτομένη δυσμορφία θεατρισθῇ.

εἶεν· ἀλλ' ἐπέπληξας αὐτός, ἀλλ' ὠνείδισας· ὥς μὴ
 125 τὰ πρὸς θεραπείαν ἡμετέραν αἰρούμενος; ἡγνόησας ἄρα
 σπείρων κατὰ πετρῶν καὶ ἀδάμαντα ἔψων καὶ ἀποσμή-
 χων Αἰθίοπα; κἂν γὰρ εἰς συναίσθησιν ἐλθεῖν ἔδοξέ
 σοι καὶ τοῦ παντὸς ἀνθαιρεῖσθαι τὴν καθ' ἡμᾶς ἀγάπη-
 σιν ἔξωμόσατο, ἀλλὰ τὰ συνήθη καὶ πάλιν εἶπε καὶ ἃ
 130 πολλάκις εἰπὼν ἐψεύσατο· μᾶλλον δέ, ὧν ἀεὶ τὰ ἐναν-
 τία καὶ φρονεῖ καὶ ἐργάζεται. τοσοῦτον γὰρ ἀπέχει τοῦ
 ἀγαπᾶν οἷονδήτινα, ὅσον καὶ οὐρανὸς ἀποδιίσταται γῆς·
 οὐ τῇ ἑαυτοῦ φύσει μόνῃ ἐπόμενος, ἀλλὰ καὶ τῷ παι-
 δευτῇ πειθαρχῶν, ᾧ μὴδὲν ἄλλο ἔργον καὶ σπούδασμα

105 φόβηθέντες· οὗ. γρ. φόβον· ἐν τῇ ψα. 114 λεγεῶνας· πλουτῶν.
 γρ. ἀγγέλων ἐν τῇ ψα. 117 ἰκόμενον. 120 ἀλοτρίων. 121 πτί-
 λων ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πτύλων. 124 ὠνείδισας. 125 ἡγνώη-
 σας. 127 αἰθίωπα. συνέσθησιν.

35 ἢ τὸ μεγάλα ἀνθρώπων τιθέναι σκάνδαλα καὶ τὰ γένη
κατ' ἀλλήλων ἐπανιστᾶν τέκνα τε διαμερίζειν ἐπὶ γονεῦσι
καὶ αὖ ἐπὶ τέκνοις γονεῖς· οὐ κατὰ τὸ ἐν εὐαγγελίοις
ἀλληγορούμενον, ἀλλ' ἵνα θύσωσιν ἀπλῶς ἀλλήλους
καὶ ἀπολέσωσι καὶ πανωλεθρία γένος ὅλον παραπεμ-
40 φθεῖν. οἷα πολλὰ πολλάκις αὐτὸν ἐν Εὐρίπῳ δρῶντα ὁ
ἥλιος ἐθεάσατο· ὥς κινδυνεύειν γε λοιπὸν τὸν ἐπίσκο-
πον, τοῦτο μόνον εἰπεῖν εὐστόχως, ὥς ἄνδρες οὐκ εἰ-
ρηνικοὶ παραρριπτοῦσιν ἡμῖν τὰ σκάνδαλα. ὥς δέ σου
καὶ θεαθῆναι τὸν ἐπίσκοπον ἔγραψας, ὥς ἂν ἡμᾶς
145 ἐξευμενίσῃς αὐτόν. ἀλλ' ἐνταῦθα πέπεισμαί σε παρα-
κοῦσαι ἢ παριδεῖν· αὐτῷ μὲν γὰρ οὔτε στόμα λαλεῖν τι,
οὔτε προαίρεσις τοιαῦτα ζητεῖν. ὁ δὲ τὸ μῖσος ὑποβάλ-
λων καὶ πρὸς μάχας ἐγείρων αὐτὸς καὶ τὰς ὑπὲρ Ἄρεα
παρακλήσεις πάντως ἐποίει τὴν μέλαιναν ὑφορώμενος·
150 οἷος αὐτὸς τὰ τοιαῦτα δεινότατος καὶ ὑπανάψαι μάχην
ὀξύς καὶ ἄρτι ἐκκαλέσασθαι προχειρότατος καὶ τὸ θρά-
σος λίαν πολὺς καὶ τὴν δειλίαν ἀσύγκριτος, δυσμενέ-
στατος ἀνθρώπων καὶ μαχιμώτατος, καὶ τὸ ἱλαρὸν ὑπο-
κρινόμενος καὶ γαλήνιον, ἄλλα φρονῶν καὶ ἄλλα φθεγ-
155 γόμενος· ἄλλα πράττων καὶ ὑποκρινόμενος ἕτερα· ποι-
κιλώτερος χαμαιλέοντος, Πρωτέως πολυμορφότερος
[κῶδ. φ. 3α] καὶ παρδάλεως τὰ στίγματα περισσότερος·
εἶπω τὸ πᾶν, ἀθεώτερος, καὶ τέλος τὴν ἡδονὴν κατ' ἐπι-
κουρίαν τιθέμενος· τοσαυτάκις εἰς ἐκκλησίαν εἰσερχό-
160 μενος, ὅσάκις εἰς τὸ καπηλεῖον ὁ Ἀθηνῶν· τότε ψάλλων,
ὅτε ὁ Πατρῶν τραγωδεῖ· τότε μόνον μνημονεύων θεοῦ,
ὅταν ὅρκων αὐτῷ χρεία πρὸς ἐξαπάτην τινός· τότε μόνον
τὸ μέγα σχῆμα φορῶν καὶ ἀναίδην τοῦ τραχήλου
ἀπαιωρῶν, ὅταν ἢ τιμὴν παρὰ τῶν ἀγνοούντων πι-
165 στεύοιτο, ἢ κόλασιν ὑποπτευομένην ἀποσκευάζοιτο,
τὰ δ' ἄλλα ὑπὸ σκότος καὶ γωνίαν τιθεῖς καὶ τοῦτο μό-

136 γονεῦσιν. 139 ἀπολέσωσιν. πανωθρία. 140 εὐρίππῳ.
145 ἐξευμενήσης. 153 μαχιμώτατος. 156 ποικιλότερος. 157 περι-
δότερος. 160 ψάλλων.

νον εὐσεβὲς καὶ ὅσιον δρῶν, τὸ τὰ α . . . μα (?) κρίνειν
 ἀφ' ἑαυτοῦ. εἰ δὲ σχολὴν ἦγεν ὁ λόγος εἰπεῖν, ὅθεν καὶ
 ὅπως μοναχὸς καὶ μεγαλόσχημος γέγονεν, ἀμφότερον
 170 ἂν Δημοκριτίους τέ σοι γέλωτας ἀνεκίνησε καὶ Ἡρα-
 κλείτου τὸ στυγνὸν καὶ δακρυόεν προὔξενησεν. τότε δὲ
 καὶ τοῦ πραιτωρίου ἀποδημῶν καὶ τῆς μετὰ τῶν φορολό-
 γων καθέδρας ἀπανιστάμενος, ὅταν ὁ δρόμος ἡλίω
 παύοιτο. θαυμαστόν, εἰ μὴ καὶ δακρύοντα εἶδες καὶ
 175 οὕτω τὴν εὐμένειαν ἐκκαλούμενον· ἐγὼ δὲ καὶ ἐπι-
 νεύοντα κατεῖδον ἐνθένδε τῇ ἑαυτοῦ στρατιᾷ καὶ ᾧ μὲν
 τῶν μοναχῶν τραχυτέραν ἐπαφθεῖναι γλῶτταν ἐγκελευό-
 μενον, ᾧ δὲ καὶ δεξιὰν ἐπανατείνειν πληκτικῶς (?).
 τὰ γὰρ τῶν νυκτῶν ἔργα καὶ τὰς τννικαῦτα στρατολο-
 180 γίας τί ἂν καὶ λέγοιμι;

οὕτω, θεσπέσιε δέσποτα, ἡ ἐν Εὐρίπῳ ἐνδημία τῆς
 σῆς ἀγιότητος κατεσοφίσθη τοῖς καταράτοις καὶ τὰ σφίσι
 θελητὰ (?) κατεπράξατο· καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν εἰς
 πρόσωπον εἶδες μόνον καὶ τοίχοις κεκονιαμένοις ἐνέ-
 185 βλεψας, τὴν δ' ἐντὸς σαπρίαν οἱ πάλαι μαθόντες ἴσα-
 σιν, οἱ πολλάκις ἐπὶ τὰ ἐνδότερα παρακύψαντες καὶ τῆς
 ἐκεῖθεν ἐμπλησθέντες δυσοδομίας ἐφ' ἱκανόν.

ἀλλὰ δώσει καὶ σοὶ πάντως ὁ χρόνος ἀκριβεστέραν
 τὴν περὶ τούτων κατάλεξιν.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη παρέχει μέγιστον ἐνδιαφέρον, ὡς βλέπει ὁ ἀνα-
 γνώστης, ἐπειδὴ, ὡς ἡ ὑπ' ἀριθμὸν κ' ἐπιστολὴ τοῦ Μιχαήλ Ἀχομι-
 νάτου ἦτο ἀπάντησις εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Λάμπρου (1) ἐκδοθεῖσαν ἐπι-
 στολὴν τοῦ Εὐθυμίου, οὕτως ἡ ἀνωτέρω ἐκδοθεῖσα ἐπιστολὴ ἦτο
 ἡ ἀπάντησις τοῦ Εὐθυμίου εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν κ' ἐπιστολὴν τοῦ
 Ἀχομινάτου. Δι' αὐτῆς πειρᾶται ὁ Εὐθύμιος νὰ παραμυθήσῃ τὸν
 Μιχαήλ ἐπὶ τῇ διαμονῇ αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις. Αὐτόχρημα δὲ προφητι-
 κῶς προμαντεύει, ὅτι ὁ Μιχαήλ Ἀχομινᾶτος εἶνε ὁ ἀνὴρ ὁ προωρι-

167 γραπτέον ἀλλότρια (Σ. Λάμπρος). 170 ἀνεκίνησεν. 172 πραι-
 τρίου. 174 δακρύωντα. 177 ἐπαφθεῖναι. 181 εὐρίππω.

(1) Μιχαήλ Ἀχομινάτου Τόμ. Β' σ. 399 κ. ἐ.

σμενος νάποδῶση καὶ πάλιν τὴν ἀρχαίαν αἴγλην εἰς τὴν ἄλλοτε περι-
 ὤμιον πόλιν. Καὶ τὸ δεύτερον δὲ μέρος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Εὐθυ-
 μίου πολλὰ διδάσκει ἡμᾶς. Ὁ Μιχαήλ εἶχεν ἀποπειραθῆ διὰ τῆς
 ἐπιστολῆς τοῦ νά ἐπιφέρῃ τὴν συνδιαλλαγὴν τοῦ ἐπισκόπου Εὐρίπου
 Βαλσάμ, ὃν εἶχεν ἐγκαταστήσει κατ' ἐντολὴν τοῦ πατριάρχου, μετὰ
 τοῦ Εὐθυμίου. Ἀλλ' ὁ Εὐθύμιος ἐξεικονίζει τὸν ἀνάξιον ἐπισκοπικοῦ
 θρόνου ἄνδρα ἐκεῖνον διὰ χρωμάτων οὕτω ζωηρῶν, ὥστε οὐδαμῶς
 ἐπιτρέπεται νάμφιβάλλωμεν, ὅτι ὁ Βαλσάμ βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν
 ἐπιστολὴν ταύτην θὰ καθηρέθῃ.

Αἱ δὲ ἄλλαι ἐν τῷ κώδικι περιλαμβανόμεναι ἐπιστολαὶ καὶ τὰ
 λοιπὰ ἔργα τοῦ Εὐθυμίου οὐδεμίαν δυστυχῶς ἔχουσιν ἀξίαν. Πλὴν
 τῶν ὀλίγων κυρίων ὀνομάτων τῶν ἀνδρῶν, εἰς οὓς ἀπευθύνονται αἱ
 ἐπιστολαί, οὐδ' ἐλάχιστόν τι νέον διδασκόμεθα ἐξ αὐτῶν. Ὁ δὲ Κων-
 σταντῖνος ὁ τῶν Πατρῶν, εἰς ὃν ἐστάλησαν δύο τῶν ἐπιστολῶν τοῦ
 Εὐθυμίου, εἶνε πιθανῶς ὁ ἐπὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου προκάτοχος
 τοῦ Εὐθυμίου.

Ἡ δ' ἐπιγραφή, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν ὑπολοίπων τούτων ἐπι-
 στολῶν ἔχουσιν ὧδε·

φ. 3α: β': Ἐταίρω· Ἀλλ' ἡμῖν ἀεὶ καὶ ἀπὼν — μοι
 τοῦτο παρὰ θεοῦ.

φ. 3β: γ': Ἀντίγραμμα ἑταίρω· Ἦκεν ἡμῖν ὁψέ ποτε
 — Εὐρυσθέως ἐξανύσομεν.

φ. 4α: δ': Δεητικὸν οἴκτου δεόμενον· Καὶ τὸν αἰ-
 σθητὸν ἥλιον — καταφυγὼν σκεπασθήσομαι.

φ. 4α: ε': [Ἀνεπίγραφος]· Καὶ γρὰὶ μὴ δεχόμενος —
 ἡμᾶς ἐπικούφισε.

φ. 4β: ς': Πρὸς ἀξιωματικὸν ἀτάσθαλον ὄντα· Οὐ
 τῶν προχειρισάντων — τὰ ὅμοια πείσονται.

φ. 4β: ζ': Ἐταίρω· Οὔτε τῶν φίλων ἢ μνήμη — χαρά-
 ξαι προήχθημεν.

φ. 5α: η': Ἐταίρω· Πάλιν ἡμᾶς ὁ κάκιστος — ἀδιά-
 πτωτος δέξεται.

φ. 5β: θ': Βάρδα ἀρχιτελώνη· Ἀπείρηκα — καὶ δι-
 καίου κριτοῦ.

φ. 6α: ι': Νικολάω διακόνω καὶ κουβουκλεισίω·
'Ημῖν δὲ οὐδὲ — συντηρηθῆναι ἀπείρατον.

φ. 6β: ια': 'Εταίρω· Οὐ περὶ τῇ τοῦς λόγους — καθ'
αὐτῆς ἐπαγγέλλεται.

φ. 7α: ιβ': Κωνσταντίνω μητροπολίτη Πατρῶν·
'Αλγῶ μὲν ὡς — σφετερισάμενα.

φ. 7β: ιγ': Γρηγορίω μοναχῷ· Οὐκ ἐπέλιπον — τὴν
ἴασιν.

φ. 7β: ιδ': Κωνσταντίνω μητροπολίτη Πατρῶν·
'Ανέμαθον τὰ συμβεβηκότα — πειρασμοὺς ὑποφέρουσιν.

φ. 8α: ιε': Εἰς φλύαρον καὶ ἀπαίδευτον· Καὶ παι-
δείας δὲ — περιπνέη τὸ κάθαγμα.

φ. 8β: ις': 'Εταίρω μὴ ταχέως γράψαντι· Καὶ τοῦτο
δεῖγμα — γαληνιάσαντος κλύδωνος.

φ. 8β: ιζ': 'Αντίγραμμα πρὸς τὸν γράψαντα φίλον·
Βαθὺ μὲν τῷ — πάντων ἐπίληθες.

φ. 8β: ιη': 'Ιωάννη κληρικῷ· Εἰ μὲν τὸ πόμα — ψυ-
χραῖς ὑποτρέφεσθαι.

φ. 9α: ιθ': 'Επιφανίω χαρτουλαρίω πρὸς τὸ φέ-
ρειν τὰς ὕβρεις γενναίως· Οὐκ ἐν γωνίᾳ — ἐσμὲν εὐγε-
νέστεροι.

φ. 9β: κ': Πρὸς τὸν κατὰ πνεῦμα πατέρα· Μηδέ-
ποτε λήθην — κρείττονος ἐπαφίεσθαι.

φ. 10α: κα': Τῷ αὐτῷ· Εἰ μὲν πρὸς ὃν — ταύτην προή-
χθημεν.

φ. 10α: κβ': 'Εταίρω παραίνεσις σπείσασθαι τῷ
φίλῳ καὶ αὐτομολεῖν πρὸς τὴν κακίαν· 'Εν ἀνθρώ-
ποις —

φ. 11β: κγ': Πρὸς τὸν ἐξ ἀναξίων πλούσιον γεγο-
νότα καὶ φιλίας ὀλιγωροῦντα καὶ ἑαυτοῦ ὥσπερ
ἐπιλαθόμενον· Τοσοῦτόν ἐστιν — οὐκ ἔστιν ὄφελος.

φ. 11β: κδ': Τῷ αὐτῷ· Καὶ πῶς ἂν ἐλεγχθεῖν — τὰ ἡμέ-
τερα διευθύνοντι.

φ. 12α: κε': Πρὸς δολιότροπον φίλον· 'Εγὼ δέ σε —
λελύπηκα ἡμᾶς.

φ. 12α: κς': Ὑπομνήστρια διαφόρων ὑποθέσεων.
Καὶ τὸ πῦρ εὐκαταπρήστου — πατέρων ἠθέτητο.

φ. 13α: κζ': Ἀπαιδεύτῳ κληρικῷ κακῶς διατε-
θέντι περὶ τὸν φίλον· Ἀλλ' ἴσθι σὺ — προσπλάττειν
ἐπ' χειρήσαντι.

φ. 13β: κη': Πρὸς τὸν καταφρονητικῶς διατεθέντα
πρὸς τὸν φίλον ἢ καὶ πρὸς τὸν μὴ ἐπιστείλαντα·
Ἀποστρέφεταιί με πάντως — ῥυθμίζεσθαι πρὸς τὰ κρείττονα.
φ. 14α.

φ. 14β: κθ': Πρὸς ἱερέα· Ἐμοὶ μὲν οὐ γράφειν — οὐ
φαίνεται τοῖς ἀνθρώποις.

φ. 15α: λ': Πρὸς μονάζοντα· Καὶ πάλιν πρὸς τὴν —
ἐνθησαυρίζειν ταῖς ἀποθήκαις. — φ. 15α.

Ἐν δὲ τῷ βιενναίῳ κώδικι Phil. Gr. 321 περιέχονται δύο λόγοι
τοῦ Εὐθυμίου, δυστυχῶς ὄντες πολὺ ἀτελεῖς. Ὁ Λάμπρος ἐξέδωκεν
ἐκ τοῦ κώδικος τούτου ἕξ ἐπιστολάς γραφείσας ὑπὸ Γεωργίου τοῦ
Τορνίκη πρὸς Μιχαὴλ τὸν Χωνιάτην (1). Πάντα δὲ τὰ ἐν τῷ κώδικι
πρὸ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς περιεχόμενα, ἥτοι τὰ ἐν τοῖς φύλλοις 9α-
9β, εἶνε γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Εὐθυμίου.

Ἀλλὰ δυστυχῶς τῶν φύλλων τούτων ἡ σημερινὴ κατάστασις εἶνε
οἰκτρά. Καὶ ἐν μὲν τῷ φ. 5β κάτω εὗρηται σεσημειωμένον ᾱον, ἐν
δὲ φ. 6α κάτω β', ἐν φ. 13β κάτω β, ἐν φ. 14α κάτω γον. Ἐκ δὲ
τῶν σημειωμάτων τούτων ἐξάγεται, ὅτι τὸ μὲν δεύτερον τετράδιον
τοῦ κώδικος, τὸ ἐκ τῶν φύλλων 6-13 ἀποτελούμενον, εἶνε πλήρες,
ἀλλὰ τοῦ πρώτου τετραδίου περισώζονται μόνον πέντε φύλλα. Συνε-
χὲς δ' εἶνε τὸ κείμενον μεταξὺ τῶν φ. 2 καὶ 3, 3 καὶ 4, 5 καὶ 6.
Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον, ὅτι τὰ ἐκπεσόντα τρία φύλλα τοῦ τετρα-
δίου λείπουσι μεταξὺ τῶν φ. 1 καὶ 2 καὶ μεταξὺ τῶν φ. 4 καὶ 5.
Ἀλλὰ τῶν ἐνταῦθα λειπόντων τούτων φύλλων δύο σώζονται ἔτι,
εἶνε δὲ τὰ φύλλα τοῦ κώδικος 312 καὶ 313, ὧν ἡ ἀρχικὴ θέσις εἶνε
μεταξὺ τῶν φ. 4 καὶ 5. Κατὰ ταῦτα ἡ ἀκολουθία τῶν φύλλων τοῦ
πρώτου τούτου τετραδίου εἶνε ἡ ἐξῆς· 1, [λείπον] 2, 3, 4, 312, 313,
5 = 8 φύλλα.

(1) Μιχαὴλ Ἀχομινάτου Τόμ. Β' σ. 409-421.

Τοῦ πρώτου φύλλου μέρος μὲν εἶνε ἀποκεκομμένον πρὸς τὰ κάτω, ἡ δὲ γραφή εἶνε πολλαχοῦ ἐξίτηλος καὶ διαβεβρωμένη ὑπὸ τιλφῶν.

Ἔχει δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ πρώτου λόγου ὧδε (1).

..... ἱερωτάτου μητροπολίτου νέων πατρῶν κυροῦ
εὐθυμίου· μετὰ τὴν ἐκ τῆς περσ[ίδος ἐπάνοδον] | ἐπ[αν]ή-
κεις ἡμῖν ἐκ τῶν περσικῶν ἀγώνων κράτιστε βασιλεῦ·
πέρσας μὲν ἐκεῖ | τα ῥήτορας καταγωνι-
σάμενος· ἡκεις μετὰ τοῦ τῶν τροπαίων λαμπρῶν στεφά-
νου | λόγων κράτος ἀναδυσάμενος, σοὶ γὰρ δὴ
μόνῳ πάντων ἀνθρώπων ὡς ἔοικεν ἀπαι |
χρῆμα ὡς σκιὰ τῷ σώματι ξυνέπεται καὶ παρέπεται. καὶ ὁ
..... | καὶ ἀντιμάχη βαρβάροις, νικᾷς τοῖς
ὅπλοις τὸ βάρβαρον | βασιλικὸς φέρει σε θρόνος.
καὶ σε περιίσταται τὸ γερούσιον, | τοῖς τροπαίοις ἐπι-
χορδεύονται καὶ περικροτήσονται τὰ θαυμάσια, τότε | ...
... νικᾷς δὲ καὶ πᾶν ταῖς ἀρεταῖς τὸ ὑπήκοον καὶ
| τρόπαιον ἐπακολουθεῖ· μόνη ἂν ἡ σὴ γλῶττα τοῖς
σοῖς ἔργοις ἀμιλλῇθ... κ.τ.λ.

Τὸ δὲ τέλος τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ τούτου λόγου (φ. 7α) ἔχει ὧδε·

δὸς αὐτῷ τὸ νέστορος γῆρας. ἐπεὶ τὴν γλῶτταν ἔχεις
πρὸ πολλοῦ χαρισάμενος τῷ δὲ βασιλεῖ καὶ παιδὶ, δὸς εἰ-
κόνα γενέσθαι τοῦ αὐτοκράτορος ἀπαράμιλλον. τί γὰρ τού-
του πλέον ζητήσομεν. καὶ εἴη νῦν μὲν τῷ μεγάλῳ φωστῆρι
καὶ τῇ παμφαεῖ σελήνῃ συνανατέλλων ἐπὶ μακρὸν καὶ συν-
διαυγᾶσων τὰ πέρατα. μετὰ δὲ, καὶ σοῦ πατρικοῦ ἄρματος
εὐτυχῶς ἐπιβαίην. καὶ μεγάλης τῆς τοῦ πατρὸς ἐπιστήμης
μέχρι πολλοῦ τοὺς τῆς ἀρχῆς διφρηλατήσειεν ἄξονας.

Τοῦ δὲ δευτέρου λόγου ἡ μὲν ἀρχὴ ἔχει ὧδε· τοῦ αὐτοῦ λόγος
ἐπαινετοῦ τοῦ κατηχητ[ικοῦ] λόγου τοῦ ἀ. | τι πά-
σχουσι θειότατε βασιλεῦ οἱ βροντῆς ἥχῳ μεγίστης τὰς ἀ-

(1) Διὰ γραμμῆς καθέτου δηλῶ τὸ πέρας ἐκάστου στίχου ἐν τῷ κώδικι.

κοις περικτυπηθέντες ἐξ αἰφνιδίου καὶ αὐτὸ δὴ... Τὸ δὲ τέλει (φ. 96 στ. 8) ἡμῖν πολυχρόνιον.

Καὶ ἐκ μὲν τοῦ δευτέρου λόγου οὐδέν τι πλέον ἐσημείωσα. Ἀλλὰ περὶ τοῦ πρώτου λόγου δύναμαι νὰ προσθέσω τινά. Καὶ δὴ ὁ χρόνος καὶ ὃν ἐγράφη δύναται νὰ ὀρισθῇ ἀκριβῶς. Καὶ πρῶτον μὲν ἐξεφώνηθη μετὰ τὸ ἔτος 1167, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ τέλους τοῦ λόγου, ἐν ᾧ γίγνεται μνεία τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ αὐτοκράτορος· ἀλλ' ὁ μόνος υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ καὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ συζύγου Μαρίας τῆς ἐξ Ἀντιοχείας Ἀλέξιος ἐγεννήθη τῷ 1167 ἢ 1169 (1). Ἀλλ' ἐξεφωνήθη καὶ πρὸ τοῦ ἔαρος τοῦ ἔτους 1176, ἐπειδὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐπεχείρησεν ὁ Μανουὴλ τὴν κατὰ τῶν Τούρκων στρατείαν, ἣτις ἀπέληξεν εἰς πανωλεθρίαν διὰ τῆς κατὰ τὸ Μυριοκέφαλον μάχης. Μετὰ δὲ τὴν ἥτταν ταύτην κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1176 οὐδὲ Βυζαντίνος ἐγκωμιαστὴς ἤθελε τολμήσει νὰ προσφωνήσῃ ὡς νικητὴν τὸν ἐξ οὕτως ἀτυχοῦς πολέμου ἐπιστρέφοντα αὐτοκράτορα. Ἀλλ' ὁμῶς μαρτυροῦσιν ὃ τε Ἰωάννης Κίνναμος (2) καὶ ὁ Νικήτας Χωνιάτης (3), ὅτι ὁ Μανουὴλ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος ἐστράτευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀνέκτισε τὸ ὑπὸ τῶν Τούρκων καταστραφέν Δορύλαιον, ὅτε καὶ ἐνίκησε τοὺς Τούρκους ἐν διαφόροις ἀψιμαχίαις, μεθ' ὃ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Βυζάντιον. Κατὰ ταῦτα ὁ Εὐθύμιος ἐξεφώνησε τοῦτον τὸν λόγον ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος τὸ φθινόπωρον τοῦ 1175. Ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὸν Ἀχομινᾶτον ἐπιστολῆς τοῦ Εὐθυμίου γινώσκομεν, ὅτι πράγματι τότε ὁ μητροπολίτης Νέων Πατρῶν εὕρισκετο ἐν Βυζαντίῳ (4). Ἐπειδὴ δὲ οἱ περιζήτητοι ῥήτορες Μιχαὴλ Ἀχομινᾶτος καὶ Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης εἶχον ἤδη ἀναχωρήσει ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, οὐδεὶς ἦτο ἀρμοδιώτερος τοῦ Εὐθυμίου πρὸς ἐξύμνησιν τῶν ἄθλων τοῦ αὐτοκράτορος.

Ὁ Εὐθύμιος ἦτο μέγας ἐν λόγοις κατὰ Νικήταν τὸν Χωνιάτην (5). Εἶνε δὲ λυπηρὸν, ὅτι τοιοῦτου ἀνδρὸς δὲν περιεσώθησαν

(1) Ἴδε W. Regel *Fontes rerum Byzantinarum* Τόμ. Α' σ. XIII.

(2) Ἐκδ. Βόννης σ. 294 - 298.

(3) Ἐκδ. Βόννης σ. 227 - 229.

(4) Λάμπρου Μιχαὴλ Ἀχομινᾶτου τὰ σωζόμενα Τόμ. Β' σ. 399.

(5) Ἐκδ. Βόννης σ. 430, 21.

πλείονα ἔργα. Καταπαύων δ' ἐνταῦθα τὰ περὶ αὐτοῦ, ἀνακοινῶ μακρὸν τεμάχιον ἐκ τοῦ πρώτου αὐτοῦ λόγου, ἐξ οὗ θέλει, ὡς πιστεύω, διαγνωσθῇ, ὅτι τὸ ὕφος τοῦ Εὐθυμίου ὑπερβάλλει μὲν τὸ τῶν συγχρόνων κατὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν σαφήνειαν, ἐξισοῦται δὲ ὡς πρὸς τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν ἑξαρσιν.

[φ. 46] ἀλλ' ἥσάν σοι [τῷ αὐτοκράτορι] παῖσαι μὲν
 νύκτες [φ. 312a] ἀγρυπνία μία, παῖσαι δὲ ἡμέραι κάμα-
 τος εἷς· ὄρθρος ἦν βαθὺς καὶ περιήχει μὲν ἡ σάλπιγξ,
 ἠγγέλλετο ὁ βασιλεὺς ἱππαζόμενος. ὁ ἥλιος ἔδυ καὶ
 5 ἐπὶ κνέφας ἦλθε (1) καὶ προέκοπτε νύξ καὶ ἐπὶ σκην-
 νῆς ὁ βασιλεὺς οὐδαμοῦ. ἦκεν ὄρθρος πάλιν καὶ ἡ σάλ-
 πιγξ τὸν αὐτοκράτορα κατεμήνυε· καὶ ἰδεῖν μὲν ἡ ἀκοῦ-
 σαι εἰς τὴν σκηνὴν τοῦτον εἰσιόντα οὐκ ἦν, ἐξιόντα δὲ
 τεκμήρασθαι ἦν. τί θαυμάζεις, ὦ Ὅμηρε, τὸν βασιλέα
 10 μιᾷ νυκτὶ διαγρηγορήσαντα καὶ τῶν ἄλλων ἠδὺ καθευ-
 δόντων αὐτὸν ἀγρυπνοῦντα καὶ πολλὰ φρεσὶν ὀρμαί-
 νοντα καὶ διασκοπούμενον; τάχα γὰρ Ἑκτωρ ἔοικεν
 αὐτὸν ἐξυπνίσαι κατεπεμβῆναι τῶν νηῶν προσδοκώμε-
 νος εἶτα καὶ μέχρι τῆς τοῦ Νέστορος σκηνῆς ἡ ἐγρή-
 15 γορσις. τὰ δὲ ἐξῆς Νέστορος μὲν ἡ βουλὴ, Διομήδους
 δὲ τὸ ἔργον· καὶ ἄπεισι μὲν αὐτὸς ἐς Τρῶας κατάσκο-
 πος, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων πάλιν ἐπὶ σκηνῆς· ἡμῖν δὲ ἀλλ'
 οὔτε φόβος ἀντιπάλου καὶ προσδοκωμένη τάχα τροπὴ
 τὸν αὐτοκράτορα διανίστησιν, οὔτε νύξ αὔπνος μία·
 20 ἄλλος μὲν τὰ δέοντα βουλευόμενος, ἄλλος δὲ τοὺς πό-
 νους ἀναδεχόμενος. ἀλλ' αὐτὸς αἰεὶ καὶ γρηγορεῖ καὶ
 βουλεύεται· καὶ ἄπεισι νυκτὸς κατὰ τῶν βαρβάρων ὁ
 μνηδὲ τῆς ἡμέρας σφῶν ἀποσχόμενος.

τρέψον τοίνυν ἐφ' ἡμᾶς τὴν γλῶτταν, ὦ σοφὲ ῥαψωδὲ,
 25 καὶ ὕμνει βασιλέα καὶ στρατιώτην μεγάλης Μούσης δεό-
 μενον. σὺ ἄρα ἦσθα βασιλεῖ τοιούτῳ προσήκων. ὡς γὰρ
 οὐκ ἦνεγκεν ὁ χρόνος ποιητὴν Ὀμήρου σοφώτερον, οὔ-
 τως οὐδὲ βασιλέως τοῦ νῦν κρατοῦντος στρατηγικώτε-

(1) ἔδυ. 20 ἀλλ' ὡς. ἄλλο.

30 ρον. τούτῳ ἂν δικαίως μαχομένῳ μετὰ βαρβάρων ἐκεῖνό
 σου τὸ ἔπος ἐφήρμοσε. σάφ' οὐκ οἶδ', εἰ θεός ἐστιν ἢ
 δ' ὁ γ' ἀνὴρ· ὃ δὴ πάντως καὶ ἡμῖν πολλάκις λέγειν
 ἐπέρχεται. ὁρῶντες γὰρ αὐτὸν τὰ ὑπὲρ φύσιν ἀνδρα-
 γαθοῦντα καὶ τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐργαζόμενον εἰς ἐν-
 νοίας ὑψηλὰς ἀνατρέχουμεν καὶ μύθοις μὲν οὐ προσέχο-
 35 μεν οὐδὲ θεοὺς γενεαλογοῦμεν καὶ οὐρανίων τινὰς
 καταλέγομεν, θείαν δὲ ὅμως φανταζόμεθα φύσιν καὶ
 θεῖον ἄνθρωπον ἐννοοῦμεν καὶ πειθόμεθα λέγειν,
 ὅποσον ὑπεραναβαίνει τὸν ἄνθρωπον.

Πυθία δὲ καὶ νῦν εἵπερ ἦν καὶ τὰ Πυθίας χρηστήρια,
 40 πολλῶ ἂν πλέον διηπόρει περὶ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως,
 ἢ Λυκούργου ἐκείνου τοῦ κρατοῦντος ἐν Λακεδαίμονι,
 τί ἄρα τοῦτον καλέσειεν εἴτε θεὸν εἴτε ἄνθρωπον. τῷ
 ὄντι γὰρ, ὧ παρόντες, καὶ μοι νεμεσῆσῃ μηδεὶς, μηδὲ
 θωπείας γράψηταί μου τὸν λόγον. νῦν σῶμα μὲν ἀν-
 45 θρώπου, νοῦς δὲ θεοῦ βασιλεύει· μᾶλλον δέ, ὥσπερ
 ἐστὶ τῷ βασιλεῖ μου θειοτάτη τις ἢ ψυχὴ, οὕτω δὴ καὶ
 τὸ σῶμα καινῆς τινος κράσεως καὶ συνθέσεως καὶ ὑπὲρ
 φύσιν οὕτως βροτείου σώματος, ὅσῳ καὶ παντοίοις πό-
 νοις γίνεται ἀνάλογον καὶ παντελῶς ἄτρυτον καὶ ἀκά-
 50 ματον.

νῦν ἡμῖν προκάθηται βασιλεύς, ὥπερ οὐ μία τις τῶν
 Μουσῶν προσφοιτῶσα, καθάπερ τινὶ λέγεται τῶν παρ'
 Ἑλλήνσι βεβασιλευκότων, ἐκδιδάσκει τὴν βασιλικὴν
 ἐπιστήμην, ἀλλ' ὃν αἱ πᾶσαι τιμαλφεὲς καταγώγιον ἐξ
 55 αὐτῆς εὐροῦσαι γενέσεως θυμόσοφον ὡς ἀληθῶς ἀπειρ-
 γάσαντο, καὶ οἶδε μὲν εἵπερ τις ἄλλος, ὅπως δὴ τῇ ἐξ-
 ουσία χρηστέον καὶ πῶς τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν διοι-
 κητέον· ἔχει δὲ καὶ τὴν στρατηγικὴν ἐπιστήμην, ὡς
 οὐκ οἶδα εἴ τις Θεμιστοκλῆς ἢ Βρασίδας, οὕσπερ θαυ-
 60 μάζουσιν Ἑλληνες. οὐ μὴν οὐδεὶς τὸν στρατιώτην ἠρ-
 νήσατο· ἀλλ' οἶδε μὲν ἐπ' ἀμφοτέρα κινεῖν τὴν ἀσπίδα
 ὑπὲρ τὸν περιώνυμον Ἑκτορα· οἶδε καὶ τὸ τόξον βάλλ-
 λειν εὐστόχως ὑπὲρ Τεῦκρον καὶ Πάνδαρον· προπηδᾷ

δὲ καὶ Διομήδους πλέον μαχόμενος, ὁποτέροισι μετεῖν
65 μὴ γινωσκόμενος· ἐκβοῆσαι δὲ καὶ τοὺς ἐχθροὺς κατα-
πλῆξαι καὶ φυγεῖν ἀναγκάσαι καὶ Πηλείωνος αὐτοῦ φο-
βερώτερος· δειπνῆσαι δὲ καὶ τὸ παρατυχὸν Ἐπαμινών-
δου καὶ Σκηπίωνος ἐτοιμότερος καὶ δεῖσαν ὑπνῶσαι
τῆς βασιλικῆς χρυσοπάστου κλίνης τὸ ἔδαφος ἀσμένως
70 ἀλλάξασθαι· συνόλως δὲ εἰπεῖν ἀπαρνεῖται τὸν βασι-
λέα παρὰ τὸν τῆς ἐκστρατείας καιρόν· καὶ ποιεῖται μὲν
τὴν γῆν καὶ κλίνην καὶ τράπεζαν, ἐντρυφᾷ δὲ τῇ μάζῃ
[φ. 312β] καὶ νᾶμα πίνει ποτάμιον· καὶ χόρτος μὲν
αὐτῷ χλωρὸς ὑποστρώννυται, ὑπὸ δὲ κεφαλὴν ἢ ἀσπίς
75 καὶ ὁ θώραξ σκέπη τῷ σώματι. ὕπνος δὲ εἰ μὲν τις αὐ-
τοῦ καὶ ἄπτοίτο λέγειν οὐκ ἔχω, εἰ δὲ ἄρα καὶ μικρὸν
ἐπιμύσει, στρατηγικὰ δῆπου καὶ τὰ ἐνύπνια, πανοπλῖαι
περισκοπούμεναι καὶ φάλαγγες συνταττόμεναι καὶ κατα-
δρομαὶ βαρβάρων καὶ φυγαὶ καὶ βοαί· καὶ δὴ ζώγρει
80 γοργότερον ἐξορχούμενος, ὧ παντ' ἐφορῶν ἦλιε καὶ
παντ' ἐπακούων. ἠδέως ἂν σου πυθοίμην, εἴ ποτέ τι
γλυκύτερον εἶδες ἄλλο θέαμα ἢ βασιλέα τηλικοῦτον
συναπιόντα τοῖς κομίζουσι τὰ χορτάσματα καὶ τροφαῖς
τοσούτων μυριάδων ὑποτρέφων. μάννα μὲν γὰρ οὐκ ἦν
85 ὕσαι τὸν οὐρανόν, οὐδὲ βλῦσαι ὄρνιθας τὸν ἀέρα, ὅτι
μὴδὲ λαὸς ἦν ἀπειθῆς ἐκεῖσε καὶ κατὰ τοὺς Ἑβραίους
γογγυστῆς καὶ μικρόψυχος· ἐπεὶ δὲ ὅμως τρέφεσθαι τὸ
στράτευμα καὶ κίνδυνος ἦν ὑπὸ βαρβάρου πεσεῖν τὸν
ἀπιόντα τὴν βαρβάρου τροφὴν κομίσασθαι ἀναδέχεται,
90 καὶ ταύτην ὁ βασιλεύς μου τὴν μέριμναν, μᾶλλον καὶ
τοῦτον ὑπὲρ τῶν ὑπνηκόων ἀρπάζει τὸν μόχθον, εἴτ' οὖν
τὸν κίνδυνον· καὶ ἀναλαμβάνων ἐκάστης ἡμέρας τοὺς
δεομένους τροφῆς μέχρι καὶ ἐπὶ τὰ βαρβαρικά χωρία
τούτους ἀφόβως ὠδήγει καὶ παρῆχε συγκομίζειν μετ'
95 ἀφθονίας ὅπερ ἂν ἕκαστος βούλοιτο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐπανή-
κειν ἔδει καὶ μεγάλα μὲν ἦν τὰ φορτία, μέγας δὲ καὶ ὁ
παρὰ τῶν ἀδικουμένων βαρβάρων κίνδυνος, βασιλεὺς

80 γοργώτερον.

85 βλῦσαι.

ἦν αὖθις ὁ προηγούμενος· κάκεινα δὴ τὰ θεῖα τούτοις
 ἐπιφθεγγόμενος· δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ πεφορτισμέ-
 100 νοι· καὶ γὰρ ὑμᾶς ἀναπαύσω, τὴν ὁδὸν ἀκίνδυνον παρα-
 σχών. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν οὕτω τῶν Περσικῶν κατεσπα-
 τάλων καρπῶν καὶ τοῖς τῶν βαρβάρων ἀγαθοῖς ἐνετρύ-
 φων καὶ τὰς ἀγέλας ἤλαυνον καὶ τὰ ποίμνια· Πέρσαι
 δὲ καὶ πόρρωθεν ὀρῶντες ὑπέστενον καὶ ἠθέλον μὲν
 105 ἀμύνεσθαι καὶ θυμοῦ καὶ μένους ἐπίμπλαντο, βαλλόμε-
 νοι δὲ τῷ φόβῳ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπεπήγεσαν· πλὴν
 εἰ μὴ τινες κακοδαιμονοῦντες καὶ οἷς ὁ τοῦ βίου τάχα
 κλωστήρ ἐπήλπικε ὀλίγον ὑπεκδραμόντες τῆς βασιλι-
 κῆς χειρὸς ἔργον γεγόνασι. μετὰ τῶν ἀσταχύων γὰρ
 110 αὐτοὶ θερισθέντες καὶ εἰς λεπτὴν κατ' ἐκείνους ἐκλίκ-
 μηθέντες ἀχυρμῖαν ὥς ἐπικαιρότατα λοιπὸν λέγεσθαι
 παρὰ τουτωνὶ τῶν βαρβάρων ἐκεῖνο δὴ τὸ ψαλλόμενον·
 τὸν καρπὸν αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀπολεῖς καὶ τὸ σπέρμα
 αὐτῶν ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων. οὐ γὰρ μόνον αὐτοῖς ἐξέ-
 115 λιπε τὰ γεώργια, καὶ τοὺς καρποὺς αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς
 ὁ αὐτοκράτωρ ἀπώλεσεν, ἀλλὰ καὶ οὓς ἐγέννησαν παῖ-
 δας ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων ἠφάνισε· ταῦτ' ἄρα καὶ ὅσοι
 μὲν εἰς μάχαιραν, εἰς μάχαιραν τὸ τοῦ Ἱερεμίου εἶ-
 πεῖν, ὅσοι δὲ εἰς λιμὸν καὶ ὅσοι εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς
 120 αἰχμαλωσίαν. καὶ γὰρ οὐ λιμαγχονῶν μόνον ὁ βασι-
 λεὺς, οὐ γὰρ μαχαίρα κτείνων τοὺς βαρβάρους ἠρκέ-
 σθη, ἀλλὰ καὶ ἠχμαλώτισε καὶ ἠνδραποδίσατο· καὶ
 οὐδὲ παύσεταιί γε πάντως τὰ τοιαῦτα ποιῶν, ἕως ἂν τῇ
 τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ τοὺς οἰκείους ὄρους ἐπανασώση-
 125 ται καὶ ὑποτάξας ἔθνη τὰ διακενῆς φρυαττόμενα τὸν
 τῆς μοναρχίας ταύτης ἐπενδύσῃ χιτῶνα, ὑφ' οὗ τὸ πρὶν
 ἐσεμνύνετο. τάχα γὰρ ἤκουσε τῆς ****, ἤκουσε τοῦ
 δεσπότης διὰ τῆς Δαυϊτικῆς προφητείας παρεγγυῶντος
 καὶ λέγοντος· αἰτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη
 130 τὴν κληρονομίαν σου· καὶ φιλονεικεῖ τὴν φωνὴν εἰς
 ἔργον ἐκβῆναι καὶ τὴν ἑαυτοῦ κληρονομίαν ἀπολαύειν.
 ναὶ μέντοι κάκεινα τῶν Ἡσαίου πρὸς αὐτὸν εἰρῇσθαι

δοκῶν· πλάτυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου, μάκρυ-
 νον τὰ σχοινίσματά σου· οὐ μὴ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλ-
 135 μοῖς μου φησὶν, οὐδὲ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου,
 ἕως οὗ εὗρω τόπον τῷ κυρίῳ σκηνώμα τῷ θεῷ. κυρίου
 δὲ τόπος τίς ἂν ἕτερος εἴη, ἢ ὁ καθαρεύων χώρος τῶν
 εὐσεβῶν καὶ τὰ θεῖα τεμένη καὶ τὰ σεπτὰ φροντιστή-
 ρια; ταῦτα δὲ [φ. 313α] τὰ πάλαι μὲν Ῥωμαίοις σχοι-
 140 νίσματα, νῦν δὲ τῶν ἀσεβῶν ὀρμητήρια. ὦ πῶς τὸν
 βασιλέως ζῆλον ἐνδιηγήσομαι; πῶς τὴν φλόγα δημο-
 σιεύσω τὴν τὰ ἐντὸς αὐτοῦ διαπυρπολήσασαν; ὥς γὰρ
 ἐπὶ τὰ ἐνδοτέρω τῆς Περσίδος ἐχώρει καὶ πόλεις μὲν
 ἑώρα κειμένας, ἃς αἱ Ῥωμαίων πάλαι χεῖρες ἀνήγει-
 145 ραν, νεῶς δὲ τοὺς θεῖους ἀνεστραμμένους, ἐν οἷς θεὸς
 παρὰ τῶν εὐσεβῶν ἐδοξάζετο. ζήλων ἐζήλωκε τῷ κυ-
 ρίῳ καὶ ὁ ζῆλος τοῦ θείου οἴκου τοῦτον κατέφαγε. καὶ
 ἦν μετὰ μὲν Ἱερεμίου τὴν κοιλίαν ἀλγῶν καὶ πενθῶν
 ὥς ἐπὶ τῇ ἐρημώσει τῆς Ἱερουσαλὴμ, μετὰ δὲ τοῦ ἐμοῦ
 150 Ἰησοῦ ἐκεῖνα δὲ ἐν εὐαγγελίοις φθεγγόμενος· πῦρ ἦλ-
 θον βαλεῖν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τί θέλω ἰδεῖν, εἰ ἤδη ἀνή-
 φθη, οὐκ ἐκεῖνο τὸ φαινόμενον μόνον, δι' οὗ τὴν τῶν
 βαρβάρων ἐπυρπόλησε γῆν καὶ τοὺς καρποὺς αὐτῶν
 ἐξηφάνισε, ἀλλὰ καὶ ὅπερ αὐτὸς ἔκρυπτεν ἔνδον ὑπὸ
 155 τοῦ ζήλου τοῦ κατὰ θεὸν ἐκτρεφόμενον.

ποικίλος τις ἦν ἄρα τότε ὁ βασιλεὺς καὶ πολλοῖς κατε-
 μερίζετο πάθεσιν· ἡσχαλλεν ἐπὶ ταῖς ἡρπαγμέναις πό-
 λεσιν παρὰ τῶν βαρβάρων, ἐδάκρυεν ἐπὶ τοῖς βεβηλω-
 θεῖσιν ἀγίοις, ἐθυμεῖτο κατὰ τῶν κυνῶν τῶν ἀναιδε-
 160 στάτων, οἱ τῶν ἀγίων τοῦ θεοῦ κατεπέβησαν· ἐθαύμαζε
 τὴν θεοῦ μακροθυμίαν, ὅπως ἐπὶ τοσοῦτον ἠνέσχετο
 τοὺς καλοὺς αὐτοῦ μαργαρίτας ὑπὸ τῶν χοίρων πατου-
 μένους ὁρῶν· διελοιδορεῖτο τοῖς βασιλεῦσιν ἐκείνοις, οἱ
 τῶν τοῦ κράτους ἐξαιρέτων τοῖς ἐχθροῖς ὑπεξέστησαν·
 165 ἐμέμψετο καὶ τοὺς, ὅσοι μετ' ἐκείνους ἀπόνως ἔφερον καὶ
 ἠγάπων ἐπὶ τοσοῦτοις ὑπὸ βαρβάρων πλεονεκτούμενοι.

152 ἐκεῖνον.

μόνον εἶχε θαυμάζειν τὸν ἑαυτοῦ δικαίως γεννήτορα, διότι ἄρα τοὺς κατὰ τουτωνὶ τῶν βαρβάρων ἄθλους καὶ τοὺς ἀγῶνας τῇ ἑαυτοῦ ζωῇ συγκατέλυσε. βασιλεὺς ὄν-
 170 τως ἐκεῖνος καὶ τηλικούτου μὲν υἱὸς βασιλέως, τηλι-
 κούτου δὲ πατὴρ αὐτοκράτορος, ὅς, ἐξ ὅτου τὴν βασί-
 λειον ἀρχὴν διεζώσατο καὶ ἐπὶ τὸν πατρικὸν ἐκάθισε
 θρόνον, τῶν ἀρετῶν καὶ τοῦ κράτους ὁμοῦ διάδοχος,
 ἐξ ἐκείνου γενναίως πρὸς τὸν κατὰ Περσῶν ἐπαπεδύ-
 175 σατο πόλεμον, ὁ θεὸς, λέγων· ἤλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν
 κληρονομίαν σου, ἐμίαναν τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου, ναὶ
 μέντοι καὶ τὰ τούτοις ἔτι πρόσφορα προστιθείς· κύριε,
 τοὺς μισοῦντάς σε ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου
 ἐξετηκόμην· τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς· ὅθεν καὶ οὐκ
 180 ἀνῆκε βάλλων τούτους καὶ καταπολεμῶν καὶ τὰς ἡρ-
 παγμένας σφίσι πόλεις ἀνταφαρπάζων καὶ Ῥωμαίοις
 αὐθις ἀποδιδούς, ἕως οὗ συναπῆλθε τοῖς κατ' αὐτῶν
 ἀγῶσι καὶ τοῖς παλαίσμασι καλὸν ἐντάφιον κομισάμε-
 νος τὸ πεσεῖν ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ ἀνεγείραι τοῖς πι-
 185 στοῖς τὰ φρονήματα καὶ ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν βα-
 σιλέων ἐπὶ τὸν χορὸν τῶν ἀγίων μεταπηδήσας καὶ τὴν
 ἐγγὺς τοῦ παμβασιλέως στάσιν λαχών· τοίου πατρὸς
 εὐχεται εἶναι ὁ ἡμέτερος οὗ καὶ τοιούτου γε ὄντος·
 ἀλλ' ἐγὼ περὶ τοῦ παιδὸς θαρρούντως λέγω δανεισάμε-
 190 νος τὸ Ὀμήρειον· πατρὸς δ' ὅγε πολλὸν ἀμείνων.

ἀλλ' ὦ ἀνόητοι βάρβαροι· ὦ ἔθνη σκληροτράχηλα
 καὶ σιδηρεόφρονα· γνῶτε ταῦτα καὶ ἡττᾶσθε· γνῶτε
 μαχόμενοι πρὸς τὸν τῶν ἀνέκαθεν βασιλέων καὶ αὐτοῦ
 πατρὸς ἀνδρικώτερον καὶ εἰπεῖν τοῦ πατρὸς βολαῖς
 195 συνεφρύγεσθε. τί ἂν ὑπὸ τοῦ τοσούτου παιδὸς καὶ πεί-
 σεσθε, οὗ μίαν ἀκτῖνα καὶ προβολὴν οὐκ ἠνέγκατε;
 μάθετε, ὡς θεὸς ἐστὶ μεθ' ἡμῶν, βασιλεὺς, ὃ οὔτε
 σῶμα κάμνει μαχόμενον, οὔτε νοῦς ἀμβλύνεται βου-
 λευόμενος. ἐπίγνωτε, ὡς θεία τις ἀνέστη φύσις διὰ τοῦ
 200 αὐτοκράτορος, καὶ διασκορπίζεσθε καὶ φεύγετε ἀπὸ
 185 κατὰ λόγου.

προσώπου αὐτοῦ καὶ ὡς καπνὸς ἐκλείποντες οἴχεσθε.
ἀλλὰ ποῦ δῆτα καὶ φεύξεσθε; ποῖ ἄρα καὶ καταδύσα-
σθε; ἐὰν εἰς οὐρανὸν ἀναβῆτε τὰ τῶν ὀρῶν ὑψηλότερα,
ἐκεῖ καὶ τοῦτον εὐρήσετε τὸν πάσης γῆς ὑψηλότερον
205 καὶ ἄψεταιί γε τῶν ὀρῶν πάντως καὶ καπνισθήσονται.
ἀστράψει ἀστραπὴν καὶ σκορπιεῖ ὑμᾶς. ἢ οὐ ταῦτα
πρὸς τὸν ὑμέτερον ἀντικρυς σύλλογον προφητεύων λέ-
γει καὶ Ἀβδίου· ἡ ὑπερηφανία τῆς καρδίας συνεπῆρέ
σε κατασκηνοῦντα ἐν ταῖς ὀπαῖς τῶν πετρῶν. τίς με
210 κατάξει λέγεις ἐπὶ τὴν γῆν; ἐὰν μετεωρίσθης ὡς ἀε-
τὸς, ἐὰν ἀναμέσον τῶν ἄστρον θῆς νοσσιάν σου, ἐκεῖ-
θεν κατάξω σε, λέγει κύριος· ἐὰν [φ. 313β] περιβάλῃ-
σθε πτέρυγας καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης κατα-
σκηνώσητε, ἐκεῖ ὑμᾶς ἡ δεξιὰ κατάξει τοῦ αὐτοκράτο-
215 ρος. καὶ γὰρ κατάρχει καὶ τῶν ἐν θαλάσῃ μακράν. ἂν
δὲ καὶ κατὰ ποταμῶν κυβιστήσητε καὶ ῥοῦν ποτάμιον
νυκτὸς περιβάλῃσθε λαθεῖν τὸν αὐτοκράτορα μηχανώ-
μενοι, ἀλλ' οὐδ' ἐνταῦθα τὸν ἀνίκητον διαδράσετε.
ἀλλ' οἱ μὲν ποταμοὶ φωνὰς ἀροῦσιν αὐτῶν, ἀροῦσιν οἱ
220 ποταμοὶ ἐπιτρίψεις αὐτῶν ἀπὸ φωνῶν ὑδάτων πολλῶν
καὶ βρυχήσονται μέγα τὰ ῥεῖθρα ταῖς τῶν ἡμετέρων
ἵππων μυριάσιν ἀνακοπτόμενα· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ καὶ
πόρρωθεν τὸ καινὸν κατανοήσεται τοῦ βρυχήματος καὶ
τῶν ἄλλων ἀπάντων διαπορούντων καὶ συνιδεῖν οὐκ
225 ἔχόντων, τίς ὁ νύκτερος ἦχος οὕτοσὶ καὶ παράδοξος,
μόνος αὐτὸς καὶ ποταμὸν βρυχώμενον ἐπιγνώσεται καὶ
παμπληθῇ Περσῶν στρατεύματα διαπεραιούμενα. ὦ
νοὸς δραστηριότης μέχρι καὶ ἐπὶ μαντικὴν ὀξύτητα
διαβαίνουσα. ὦ ἐμπειρία στρατηγικὴ μηδὲ νυκτὶ παρα-
230 χωροῦσα τοῦ κρείττονος· ὦ διανοίας γρήγορον ὄμμα
καὶ τὰ πόρρωθεν φθάνον ὀρᾶν τὰ σκότῳ κρυπτόμενα,
μόνος ὑμῖν Ἀίδης εὐπρεπὲς, ὦ βάρβαροι, καταγώγιον·
ἐφ' ὃν κἂν αὐτοὶ μὴ θείντε τὴν καταφυγὴν, ἀλλὰ καὶ
ἄκοντες πάντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως συνελαθήσεσθε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000041492

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ